

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 5.

У Сомбору, 15. Маја 1895.

Год. XXVII.

СЕДНИЦА ВИСОКОСЛ. ШКОЛСКОГ САВЕТА, држана у Срем. Карловцима 25. Априла 1895.

Председавао је: Његова Светост Патријарх Србски Георгије Бранковић у присуству чланова: Преч. г. Проте Јована Бороте, Стевана Лазића директора вел. гимназије карловачке, Теофила Димића умировљеног школ. надзорника, Дра Михаила Полита, и Николе Ђ. Вукићевића заменика гл. школ. известноца. Перо су водили: Др. Лазар Секулић народни тајник и Милан Меанџић први бележник средсредње митрополитске управе.

Предмета је у овој седници предузето и решено 46. Међу овима 6 окружница в. кр. угар. министарства богочасти и јавне наставе.

Вредно је овде споменути окружницу в. кр. угар. министарства просвете под бр. 66.658 ex 1894. управљену на све цркв. врховне власти Оу Угарској, у којој наводећи, да се у Угарској налази више од 3000 учитељских места на којима због оскудице оспособљених учитеља делају неквалификоване особе, а нуждно би било да се још 8000 основних школа отворе, за које се из садашњих учитељских школа не може довољно учитеља добити, — позива надлежне власти, да се старају о том, како би, што више младића ступало у учитељске школе, како би се што пре неоспособљени учитељи са оспособљенима заменити могли, а дотле, док то не буде, дозвољава в. кр. министарство, да се на вероисповедним школама у недостатку оспособљених учитеља за привремене учитеље на мањим местима употребити могу и свештеничка лица, ако само мађарски знаду. — У смислу ове окружнице, могли би се свршени богослови наши, као привремене учитељи пристављати а по том и испит о учитељској способности положити. Тиме би се оскудица учитеља у србским вероисповедним школама у Угарској знатно умалила и оближење између цркве и школе знатно подпомогло.

На основу захтева в. саборског одбора позване су црквене општине у Панчеву, Новом Саду и Сомбору, да извештај о стању фондова својих виших девојачких школа поднесу заједно са означењем годишње своте, коју оне из тих фондова на издржавање поменутих школа давати могу.

Наставна основа за православне србске вероисповедне основне школе у краљевини Угарској, коју је по наређењу Школ. Савета саставио заменик гл. школ. референта Никола Ђ. Вукићевић, и са обзиром на примедбе учитељских зборова у Сомбору, Ст. Бечеју, Новом Саду, Вршцу и Великој Кикинди, и по закључку стручног пододбора Школског Савета у Карловцима држаног 6. 7. и 8. Априла исправљена и преиначена, одобрена је коначно и примљена у овој седници и наређено је, да се иста научна основа штампа у 1000 примерака и да се достави свима србским вероисповедним школама и учитељима у Угарској, а у живот да ступи од 1. Септембра 1895. а досадашњи наставни план за србске школе у Угарској ставља се ван крепости.

У смислу извештаја члана Школског Савета Проте Јована Бороте, коме је предат био на проучавање и мњење „Правилник о испитима у србској учитељској школи сомборској“ поднесени од тамошњег професорског збора В. Шк. Савету, — примљен је исти правилник, и наређено је да се већ ове школске године имају испити за учитељско оспособљење у сомборској учитељској школи по томе правилнику држати.

Услед извештаја управе учитељске школе сомборске, да је ново здање за мушку учитељску школу, сазидано великом дарежљивошћу Његове Светости Патријарха Србског Георгија Бранковића већ готово, учињено је расположење, да се настава мушке младежи од наставе женске младежи у учитељској школи сомборској већ у почетку 1895/6. школске године оддели, да се наставни течај на четири године прошири и да се распише стечај за два нова професорска места на женској учитељској школи сомборској и то једно за природне и математичке науке, а друго за србски језик, земљопис, историју и по околностима још за који сродни предмет.

Стручни професор мађарског језика на истој школи г. Милан Стојшић проглашен је за редовног професора са годишњом платом од 1000 фор. и 100 фор. у име станарине.

Како се са почетком идуће школске године на учитељској

У школи у Пакрацу има отворити други разред; то је закључено, да се распише стечај за професора педагогијских наука на истој школи, који би прве године по околностима дужан био и друге неке наставне предмете, евентуално србски или немачки језик, земљопис и историју, а све то у 20 седмичних часова предавати.

Епархијски Школски Одбор будимски поднео је извештај о стању србских народних школа у тој епархији. По гласу којег има у тој епархији 48 школа од којих су две без учитеља. У 46 школа делају 28 оспособљених и 18 неоспособљених учитеља.

За свакидашњу школу обавезне деце има: 1.130 мушке, 1.150 женске; а за повторну 430 мушких 320 женских. У школу неиду 200 деце.

На извештај Епар. Школ. Одбора будимског, да је Јосиф Јагић одветник у Мухачу, србску школу у Титошу обновио и са училима и школским намештајем снабдео, а такође и школама у Липову и Кишфалуби нов намештај и нуждна учила великодушно подарио, изјавио је Школски Савет поменутом родољубивом Србину своје признање и захвалност.

Прописан је правилник за испите у вишим девојачким школама и наређено је, да се закључни испити у све три више девојачке школе држе под председавањем гл. школ. референта, који је властит, споразумно са дотичним учитељским збором одредити дане, у које ће се исти испити држати.

Поднесци Јована Ћосића учитеља Арадског достављени су Епарх. Школ. Одбору темишварском на подробни извештај.

До даљег расиложења обустављено је решење Епарх. Шк. Одбора бачког, којим је исти своја три члана изаслао ради прегледања школа у тој Епархији.

Издани су декрети: Љубомиру Миловановом учитељу у Ст. Бечеју, Жарку Шикопарији учитељу у Дерињима, Владимиру Торћанском учитељу у Тиса-Сент-Миклошу, Мили Биримчевој учитељици у Сентомашу, Милеви Радићевој учитељици у Турској Кањижи и Даринки Прерадовићевој у Сент-Ћурђу на Бечеју.

Осим тога решене су многе молбенице разнога садржаја.

В.

ЧАСТОЉУБЉЕ У СЛУЖБИ ВАСПИТАЊА.

Из Акерманових „Педагошких питања“, саопштио Ал. Марић.
(Наставак).

Ово чувство јединства лако се може проширити у корпоративни дух у горњем смислу, и лако се може употребити за неговање честољубља. Школски живот са једним заједничким задатком, школске свечаности са заједничком радошћу, место за гимнастисање са заједничким напорима — све то помаже васпитачу у послу његовом. Пошто је младачка душа пријемљива за све што је идеално, може се вешт васпитач послужити свима овим приликама, а да то деца и не примете, и помоћу њих полако образовати у све деце осећање заједничке части, част школске заједнице, и ту част развити до заједничке савести, која ће подхрањивати и челичити савест свакога појединца, ослобађати све то више идеалнога човека, кога сваки појединац носи у својим грудима. Још је *Квинтилијан* предпостављао школско васпитање домаћем што је оно кадро да распири честољубље у васпитанику, а ово је извор многих врлина. Заиста, благо школи у којој влада понос, у којој је заједничка част мерило по коме се сваки појединац оцењује, и које га чува од сваке нечасне работе, у којој заједничка част одвратно утиче на част појединца снажећи јој садржину и достојанство њено.

Овака заједничка част не само што штити и чува васпитаника од сваке суровости и неваљалства, него пружа уједно и гаранције да ће семе, што га је учитељ бацио у младачка срца, ухватити дубока корена и да ће уродити племенитошћу и успехом у раду. Заједничка част је од тако силног утицаја, да она, као каква магнетичка сила, увлачи полако и најзатупљеије чланове школске заједнице у своју благу атмосферу, да и они осете њезин благотворни утицај на срце човечје. На почетку, она као морална енергија појединца јемчи и за доцнију част наших васпитаника.

Ми смо назвали част идеалним добром. Она постоји само у мислима других људи, и с тога се може приметити тек помоћу симбола, знака каквога. У овоме пак лежи велика опасност: човек тежи за симболом и губи из вида ствар, задовољава се самим знаком и ако не постоји можда оно што би тај знак требао да означи, и да би дошао до части прикрива личином часности најнечасније мисли и најтрљавија дела. Уз то долази још и веће зло отуда што је данашње друштво врло издашно у одавању таквих

знакова и ако су ти знаци најмањи излив правих мисли и осећања. Ова трка за одличјама, ова прекомерна тежња за симболима части сачињава суштину амбициозности, која се развија до страсти и прелази у славољубље.

Много се претресало питање: да ли амбициозност може важити као васпитна чињеница. Нећемо се упуштати у препирку са онима, који под горњим изразом узимају особито развијен понос. Допуштамо да технички изрази нису довољно утврђени. Ну, нама се чини да пожуа није ни онда врлина кад се доведе у однос са чашћу. А да је амбициозност недостојна човека — ако се израз правилно схвати — види се и отуда, што она свагда стоји у погрешном односу према части, да понос, осећање части, све то више слаби што амбициозан човек у тежњи за чашћу све мање преза од нечасних средстава што год је амбициозност, пожуа силнија.

Историја васпитања врло нам лепо сведочи како се често грешило у избору васпитних средстава с тога, што се није пазило на разлику између поноса и амбициозности. Или зар је умесно било од *Троцендорфа*, што је одличне ученике увенчавао венцем и јавно их ковао у звезде? Од многих погрешака што их налазимо код филантрописта беше једна велика погрешка и то, што су претеривали у неговању амбициозности држећи да помоћу ње могу чуда починити. Ко ће још озбиљно тврдити да је умесна француска пракса, по којој се најбољим ученицима придевају ордени и имена им се износе у јавним листовима? Да ли се тиме заиста негује понос, право честољубље? Па шта да се ради онда са slabим и леним ученицима? Приденути им ваљда магареће уши и тако их изложити јавној порузи? Ово би без сумње био врло суров поступак, али би био права консеквенција онога поступка са добрим ученицима. Или — ко може још бранити и заступати језуитску праксу, која је — као што је познато — на најпрепреденчи начин потпиривала у васпитаницима амбициозност и славољубље само да из њих истеше згодно оруђе свога властољубља, а не ради неког васпитног смера, за којим једино треба тежити у васпитању.

Истина је, да подхрањујући амбициозност може се много постићи код природе која је особито пријемљива за њу, апелујући на подхрањену већ амбициозност може се код ученика невероватно много постићи; ну, да ли је оправдано потпомагати интелектуално образовање на рачун карактерности, да ли је дозвољена морална корупција ради извесног смера од подређене вредности? О овоме

је сваки даљи спор излишан. Потичући ученике на амбициозност разоравамо управо моралну енергију њихову место да је снажимо, као што то захтева највиши васпитни смер, коме и настава мора служити. Амбициозност и славољубље показали су се до душе у историји човечанства као најјаче полуге, без којих би из историје испали многи знатни догађаји, који су у својим последицама били од велике користи доцнијим поколењима, али: по успеху се не мери морална вредност човечјег рада, нити је икад смер освештавао средства. Властољубивост, тежњу за освајањем и прекомерну силу и обест нећемо назвати врлином, и ако је промисао обратио на срећу човечанства све оно, што су учинили Александар велики и Наполеон под упливом прекомерне амбициозности.

Па какве императиве налази васпитач у овим нашим разматрањима? Ево их: васпитач мора добро пазити, да васпитанику не постане символ части главна ствар; мора брижљиво радити на томе да деца увиде како симболи само онда вреде, ако су израз заслуженог, оправданог признања, израз фактичког проширења самосвести васпитаникове у свести његове околине, и да као такви само допуњавају и морално подижу вредност личности његове; васпитач мора довести васпитаника до увиђавности како је част само онда неко добро и како само онда и вреди нешто, ако је часно стечена и ако се употреби на моралне смерове. Из овога излази, да васпитач мора бити врло образлив и правичан при подељивању тих спољашњих знакова, и да при употреби њиховој мора бити у толико образливији што они више носе на себи карактер спољашњости.

Најприличнији израз признања јесте реч васпитачева. Да је речју изражено признање сасвим уместно, и да корисно утиче на васпитаника, види се најбоље отуда, што је дете све блажено, што му чисто засветле очи кад му рекнемо „добро је,“ види се по радости којом прихваћа нови задатак после израженог признања. Разуме се по себи да се признање не сме изопачити у мажење. Ако се дете зарумени услед похвале онда је доста, постигли смо што смо хтели, и можемо бити сигурни да је поносу детињем задоста учињено. Добра оцена*) што је дајемо ваљаном ученику у извесним одсецима школске године, јесте други и сасвим уместан облик признања; да би овако признање боље утицало, може се оно

*) Допуштамо међутим да многе околности говоре против оцена, особито у погледу облика и начина на који се оцене обично издају. Простим цифрама или речима „врло добро“, „добро“, „довољно“ и т. д. није потпуно изражено признање. Боље је тачно и подробно оцењивање, које се и родитељима саопштава у свој опширности; на жалост у великим школама, где су многа деца, није могуће овако подробно оцењивање.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

слободно изрећи у присуству осталих саученика, јер ће оно, изражено на тај начин, моћи подстакнути на енергичнији рад и лене и немарне ученике. У већим школама мора се учитељ већ због краткоће времена ограничити на читање оцена најбољих и најлошијих ученика. Исто тако не видимо никакву опасност ни у обичају који влада у многим школама, да се на име ученици награђују разним наградама због одличног успеха и примерног владања, само ако се наградом збиља награђује вредноћа и послушност и ако акт награђивања тече озбиљно и достојанствено, без икакве сензације. Ипак држимо да така одликовања нису потребна, и нећемо с тога никоме да препоручујемо така средства за буђење марљивости, ван ако не постоје већ извесне закладе из којих се добављају ствари за награђивање добрих ученика. Ну ми би саветовали свакоме закладнику да намени свој новац на боље цели. Начин пак, на који су Филантропи издавали награде и који се и дан данас практикује у Холандији, Белгији, Француској и Енглеској може само шкодити образовању здравога поноса, честољубља, пошто цели акт по себи рачуна баш и иде на буђење амбициозности; он је још више шкодљив ако се предузме после предходног надметања. На тај се начин систематски убија у деци једини прави морални мотив вредног и савесног рада, на име интересовање за саму ствар, које у толико више треба неговати и чувати у деци, што ти мотиви све више изумиру у животу.

(Свршиће се.)

КАДА И КАКО СЕ ИМА ЗАПОЧЕТИ РЕЛИГИОЗНО ВАСПИТАЊЕ МЛАДЕЖИ?

(Свршетак.)

Има родитеља који још у раним годинама упознају своју децу са религијским истинама, али то чине без добре воље и без потребне пажње, једном речи без одушевљења, ти родитељи такође не раде добро. Код тих родитеља религиозно васпитање се започиње учењем молитава на изуст. и деца су дужна, да те молитве гласно читају свако јутро и свако вече. После се упознају деца са најглавнијим религијским истинама; али се и то врло често тако немарно и узгредно ради, да деца не могу бити свесна важности и високог значења њиховог, — или што је још горе има где се све

то обавља строгим и заповедним тоном, да дете плашећи се и дрхћући чита молитве и прима религијску науку. Када пак дође време да се дете преда науци у опширном смислу, тада се домаће религиозно васпитање сасвим прекраћује и деца једино од својих учитеља примају наставу у религији. У том случају пак она су скоро увек удаљена од својих родитеља, тако да ови тек по кадкад бивају извештени о успеху своје деце; плодове пак религиозног васпитања родитељи не виде а и не траже их, — те тако они незнају ни какво је семе посејано у душу детињу а ни какав ће плод отуда никнути. Давши тако религиозно васпитање својој деци, родитељи држе, да су испунили све и сва што је год потребно гледе религиозног васпитања, те се почињу старати једино о земаљској срећи своје деце.

Види се, да у таквом начину васпитања недостаје духа и живота, те због тога оно не може ни донети жељеног плода. Само је тада религиозно васпитање истински корисно за човека, када оно дубоко проникне у душу његову, — када човек у религијским истинама и у испуњавању закона Божијег налази себи радост, утеху и срећу.

Да би деци нашој таково васпитање могли дати, потребан је пре свега *добар пример*. Дух хришћанства јесте дух љубави, којом мора бити проникнуто срце сваког хришћанина, и која се мора манифестовати како у мислима и осећањима тако исто и у делима. Али ко може пре него ико други, дати деци најбољи и најживљи пример, ако не родитељи? Деца неограничено љубе своје родитеље, њихове су очи управљене на њих, деца најживље подражавају поступцима својих родитеља. Узалуд троше речи родитељи говорећи деци својој, како треба бити благобојажљив, ако они сами по себи нису такови, узалуд је гонити децу, да се Богу моле ако родитељи сами то не чине. Узалуд је говорити деци, да је наука хришћанска, наука љубави, — ако живот родитеља није огледало те љубави, ако у њих нема искрености и ревности у помагању својих ближњих. Бадава пружају родитељи у руке деци, ону палицу коју нам даје религија да с њоме по путу живота ходимо, — ако су они сами у срећи горди, у несрећи малодушни, у искушењима неутешни. Много више делује жив пример, него празне речи. И потоме тешко ономе, ко *саблазни једног од малих ових*. (Мат. XVIII. 6.)

Друго, родитељи су дужни сваком приликом а особито при

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

ванредним догађајима у животу, подсећати своју децу на Бога и будити у души њиховој чувство подпуне зависности од Његове свете воље. То чувство јесте чврста основа праве побожности, најбоље средство противу свакога зла, најјача побуда к добру и најбогатији извор утехе и среће. Благо ономе коме је још у детињству усађена вера, да све зависи од највишег Суштаства, и ко је научио да у свему види по преимућству вољу Божију и да своје срце у свакој прилици без принуђења, него радо управља врховном Извору свију дарова и свакога благослова! О колико ће тај искушења моћи лако победити, како ће често бити спокојан баш у оним часовима, које они, који су од Бога удаљени, у јаду и тузи проводе. И потоме родитељи треба што чешће да говоре са децом својом о Богу. У часовима кад су радосни и када сунце обасјава дане живота њиховога треба да говоре деци својој: Бог нам је послао ову срећу и тиме нам је дао нов доказ своје благости. Па и када хоризонт дана њихових покривен буде облацима, када су подвргнути тешким искушењима и онда треба да им говоре: „путеви су Господњи неиспитани, али сви они воде ка спасењу.“ И колико има још много случајева — и радосних и жалосних — у којима једна једина реч о Богу и загробном животу, утиче на човека јаче него у другој прилици и најдужа беседа!

Родитељи! Старајући се о том, да науци хришћанској дате живот и силу сопственим вашим примером и поуком, не заборављајте и на то, да колико је год могуће дуже подржавате код деце ваше невиност и искреност. Вера и поверљивост само овде станује, где природа није искварена т. з. светским искуством. Права достојанства, по науци Божијој, није спољашња него унутрашња. — Али како врло често заборављају родитељи ову важну истину, те своју децу врло рано уводе међу свет и упознају их са његовом примамљивом чувственошћу! Та лакомисленост је неопростиви грех против дечије среће. Док је год детету родитељски дом свет, дотле оно невино посматра живот; оно држи, да су сви људи исто тако добри и кротки, као што је оно само; о манама и погрешкама оно нема никаквога појма. — Али ви га гоните ван из тог његовог домаћег раја; остављајући свој дом и ступајући у широки свет, сретате се оно са многим предметима, о којима не би требало још за дуго ни појма да има; у њему се буде чувствовања, која се иначе може бити не би никада кашње код њега појавила, оно сретате предмете који му мисли у расејаност доводе и који му невино срце кваре

и изопачују. И тако се буре спољнега живота са свим разочарањем и борбом с опасношћу и искушењима појављују у младом добу. Дете пак само онда може победоносно започети борбу противу зала овога света, када ступи у њега, наоружано оружијем *правде и истине*. (II. Кор. VI. 7.)

„Воскресное чтение.“

По руском: Ст. С. Илкић, учитељ.

ИЛУСТРАЦИЈЕ У ШКОЛСКИМ КЊИГАМА.

(Свршетак).

Даље бр. 29. „Радње и занати.“ Слика са занатлијом и занимањем. Поред ових слика дете се упозна са занатима и одма себи изабере који му се у оруђу и начину радње допадне, те после неби сваки час напуштали занате, тужећи се ово му је тешко, да је то знао неби се том занату одао и. т. д. и. т. д.

Читанка свака за себе могла би бити са 20—30 илустрација и то добрим и лепим. Зар поред ових слика, које би у читанку дошле неби деца лакше схватила предмет, који се ради?....

Да пређем на рачуницу.

Шта налазимо у рачуници? Примере а негде и правила. Поделу за дужину, тежину, шупљину, површину. Поделу новца и времена. То је заиста све добро, али зашто неби у рачуницу унели слике. Зашто где се говори о метру неби била слика метра и његова подела у деци-и центиметре а тако и код других мера. У рачунице могле би ући 3—4 таблице са сликама мера. Држим, да је ово од велике важности јер дете имајући непрестано пред собом поделу мера лакше ће појмити и научити њихову употребу, него што ће само у школи видети па заборавити. Рачуница му служи и код куће за вежбање те онда може очигледно видети, како и шта има да изради, јер му је слика увек пред очима. А кад ово једном у душу детињу уђе, онда ће у њој остати трајно и неће се заборавити. Од какве је користи познавање нових мера у данашњем добу, особито за наш народ сваком је добро познато. Рачуница би таква испунила празнину у науци, а нарочито у школи и народу.

Сад нам долази историја.

Узми ту управо народну књигу па је проучи одмах ћеш се осетити блаженим, јер ћеш у њој видети славна дела твога народа, којима се ти поносиш, да си Србин. Али у њој нема онога, што у

историјским књигама — особито школским — других народа има. Нема слика, које ће утицати на душу детињу. Та наша историја има тако много дичних синова, којих би слике требало дете да познаје и никад да не заборави, а ово је од највеће важности у данашње доба, да би сваки сталан и непоколебив у својој народности остао.

У историји би требало поређати слике наших славних царева, краљева и војвода, дичних јунака, као: Стевана Немање, Стеваћа Првовенчаног, Стевана Дечанског, св. Саве, цара Душана, Краљевића Марка, Милоша Обилића и његова два друга Иве Косанчића Милана Топлице, слику „Бој на Косову“, Цара Лазара, Девет Југовића и старога Југа, Бановић Страхиње и др. и др. јер упознавши дете ова наша славна историјска лица и њихове челик карактере понесиће се што је Србин и ужљебиће их у срца своја, те њих и историју нашу која о њима говори, никад заборавити неће.

Па тако је и са другим школским књигама као: природописом, земљописом и др.

Зато на крају слободан сам, да кажем: да они писци, који хоће какву школску књигу да напишу нека припреме одмах и нужне илустрације, које ће предмете боље осветлити, јер добре илустрације боље уче, него сам предмет.

Дали сам доста рекао о овом предмету, требали у школским књигама илустрација и какве, то остављам позванијим, да они о том претресају, а школским властима да размисле, да ли је добро, те да у будуће само књиге са илустрацијама апробирају.

Долово, 1894.

Милан Новаковић, учитељ.

НЕКРОЛОГ.

† **Протојереј Никола Беговић** променуо је времени овај живот са вечитим дана 20. априла у Горњем Карловцу. Покојник је рођен 1821. у Беговићима, основне школе свршио је у Костајници, Суњу и Петрињи а Богословију учио је у Карловцу и Плашком. Био је учитељем у Костајници а потоме је постао ђакон и живео је у разним местима. 1847. постане парох у Петрињи, 1858. постављен буде за пароха у Петрињи, а за протојереја произведен је у Карловцу 1867. — Он је био посланик на земаљском хрватско-славонском сабору, а од 1869. па до 1885. био је вазда

посланик и на православним српско-народним саборима. Протојереј Вековић и ако није много времена пробавио у школи и ако није високе науке слушао ипак је својим трудољубљем и својом саморађњом дотерао је до лепога гласа књижевничког. Написао је више засебних дела које црквеног а које народног правца и писао је много по различитим српским листовима и часописима. Био је велики поборник светога православља и до самопрегоревања заузет бранилац српства, Тело покојниково изложено је било два дана у цркви Св. Оца Николаја у Карловцу, обучено у потпуни свештенички орнат. У суботу 22. априла по претходно одслуженој пребожанственој литургији и отпојаном опелу, на коме се са покојником опростио загревачки парох преч. г. јеромонах Амвросије Павловић, сахрањен је на православном српском гробљу на Дубовцу код Горњег Карловца. — Слава му!

И.

† **Константин Радуловић.** У среду 3. (15.) маја 1895. год. преминуо је у Митровици, у 53. години живота свога, грађанин вароши Сомбора г. Коста Радуловић, који се пре кратког времена са својом породицом стално у Митровици настанио. Покојни Радуловић родио се у Новом Саду 1843. год. где је основне школе и нижу гимназију свршио. Вишу гимназију положио је у Осеку и Бечу, као питомац Левенбуршког завода на коме је и испит зрелости положио. Слушајући правне науке на свеучилишту бечком, прими се професуре на карловачкој гимназији, постане за тим управитељем варошке ниже гимназије у Сомбору а по укинућу ове, пређе на српску учитељску школу као професор. После неког времена буде Коста Радуловић изабран за варошког сенатора; уз то је био председник срп. школског одбора, члан правосл. црквеног одбора, за тим уредник „Бачванина“ и најпосле одборник црквене певачке дружине сомборске. Радуловић је био добар Србин, шаљив и вешт у држању популарних говора.

† **Ћорђе Јовандић** учитељ паланачки преселио се у вечност после дугог и тешког боловања 14. маја о. г. у Сомбору, у 28-ој години млађана живота свог. Покојник је био родом из Сомбора где је IV. гимназијски разред а потом и учитељску школу с добрим успехом свршио и као оспособљени учитељ 1889. године привремено је одправљао годину дана учитељско звање у Сомбору. Затим је као изабрани учитељ у Старој Паланци служио све до смрти своје и учитељску дужност тачно и савестно вршио. Разболевши се, добије пролетос допуст ради лечења и дође својој кући у Сомбор,

где га ето и неумитна смрт нађе. Сахрањен је уз пратњу приправничке младежи 15. маја у св. Успенском гробљу сомборском.

† **Видослава Сандићева** мила и добра ћерка г. Александра Сандића заслуженог професора гимназије новосадске и књижевника србског преселила се у вечност на неизмерну тугу својих родитеља и једине сестре Анђелије студенткиње бечког педагогијума, у цвету младости своје у Новом Саду. 7. маја, где је следећег дана уз велико саучешће и сахрањена.

† **Милана Влашкалићева** испитана и оспособљена учитељица и у последње време учитељица у Лужницима у крагујевачком округу преселила се у вечност 1. априла о. г. у Београду где је на светли празник Воскресенија и сахрањена. Покојница је родом из Сомбора где је свршила вишу девојачку и учитељску школу са врло добрим успехом пре десет година и затим је две године служила као учитељица на селишту Жарковачком код Сомбора, а после тога преселила се родбини својој у Србију, где је и учитељско звање одправљала. Била је врло добра и примерног владања учитељица.

† **Јулијана Милашиновића** прва учитељица српске више девојачке школе у Сарајеву, преселила се у вечност 16. маја о. г. у Сомбору у 24. год. Покојница је родом из Сомбора где је основну а потоме вишу девојачку и учитељску школу са најлепшим успехом свршила. Одмах по свршетку учитељске школе буде изабрана за учитељицу на православно-српској основној школи у Сарајеву, а потоме када се установила тамо православно-српска виша девојачка школа постала је на њој учитељица. Покојница је још одавна носила клицу несретне болести сушице — која силан млађи нараштај наш убија — али је тек пре месец и по дана изискала допуст ради опорављења здравља свога, али је смрт међутим брзо тако младу покоси. Честита православна српска општина сарајевска извештена о смрти своје љубљене учитељице изаслала је на погреб председника одбора г. Ристу Дамјановића и управитеља српских школа г. Стевана Калуђерчића рођака покојничиног а у место венца послала је 150 фор. Осим тога породици покојничиној стигле су брзојавне изјаве саучешћа од учитељског збора сарајевских српских школа, од ученица више девојачке школе ондашње и других приватних особа, а уједно су од истих корпорација положени и венци на одар покојничин. Погреб је био 18. маја уз пратњу приправничке младежи и грађанства овдашњег. Код гроба се у лепом и дирљивом говору опростила са покојницом гђца Даринка Поповића припр. III. године. И.

Баш при завршетку овога листа стиже нам глас, да је добротворка народна **Софија Дражић рођ. Живановић** у дубокој старости својој у вечност се преселила 7. маја о. г. О смрти њеној издат је посмртни лист од извршилаца њене последње воље. — Бог им дао у рају насеље!

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Испити за оспособљење у србској учитељској школи Сомборској држаће се овим редом: I. Писмени испити под надзором професора држаће се: у Понедељак 29. Маја у 8 часова ујутру из србског језика; истога дана после подне из немачког језика; у Уторак 30. Маја ујутру биће писмени испит из мађарског језика; у Среду 31. Маја ујутру држаће се писмени испит из геометрије а 1. Јунија писмени испит из природних наука и економије. — Устмени испити за оспособљење држаће се 17. 18. 19. 20. 21. и 22. Јунија ове године, и то практични испит из наставе у народној школи држаће се 20. Јунија пре и после подне а 21. Јунија пре и после подне држаће се испит из мађарског језика. Школска година у овом заводу завршиће се 30. Јунија по нашем, када ће се и оспособљење испитаних кандидата прогласити. — Испити ови држаће се по одобреном од В. Школ. Савета новом испитном правилнику, под управом испитног поверенства, које је Њ. Св. Патријарх високим президијалним отписом својим изволио наименовати и то: за председника испитне комисије в. бл. г. дра Нјку Максимовића потпредседника Шк. Савета; за потпредседника исте комисије најпречаснијега господина Јована Бороту проту ст. бечејског и члана Шк. Савета; и на послетку за свештеничког члана испитне комисије најпречаснијега господина Љубомира Кунусаревића проту сомборског.

Испит зрелости. У Горњо-Карловачкој учитељској школи држаће се испит зрелости свршених приправника и приправница IV. разреда 2. 3. и евентуално 4. Јунија о. г. под председавањем заменика гл. школ. референта.

Званично прегледање србских вероисповедних школа у Архиепископској. Заменик гл. школског известиоца званично је прегледао последњих дана месеца Априла србске вероисповедне школе у Карловцима, у Митровици, у Винковцима, Осеку и у Белом Брду; у течају месеца Маја прегледаће он школе србске у Черевљу и у Беочину, а последњих дана месеца Маја посетиће он нову србску учитељску школу у Пакрацу. Напоследку србске школе у Земуну прегледаће исти заменик гл. шк. референта у првој половини месеца Јунија.

Закључни испити у србским вишим девојачким школама. По наредби В. Школског Савета држаће се одсада закључни испити у све три србске више девојачке школе под председавањем гл. школ. референта, који ће споразумно с наставничким збором одредити дане за исте испите. Како дознајемо ове године држаће се под личним председавањем заменика гл. школ. известиоца Н. Ђ. Вукићевића, испити у вишој девојачкој школи новосадској 9. и 10. Јунија; у вишој девојачкој школи панчевачкој 12. и 13. Јунија, и напоследку у вишој дев. школи сомборској 26. и 27. Јунија по нашем старом календару.

Школе и наставници у Србији. По „Државном Календару“ за 1895. г. у краљевини Србији постоје ове сталне државне школе: *Велика школа* са 43 професора, 2 учитеља и 2 хонорарна наставника. *Војна Академија*, виша и нижа, са 3 редовна и 17 хонорарних професора, 1 редовни и 3 хонорарна професорска помоћника, 2 редовна и 6 хонорарни наставника. *Богословија* са 7 професора, 4 предавача и 3 хонорарна предавача, *Гимназија* 14 виших

и 10 нижих са 143 професора, 27 испитаних предавача, 96 предавача, 52 учитеља, 21 хонорарних наставника и 19 учитељица. *Реалне 2* са 15 професора, 9 предавача, 7 учитеља, 3 хонорарна наставника и 1 учитељицом. *Учитељске школе 2*)* са 10 професора, 3 испитана предавача, 5 предавача и 5 хонорарних наставника. *Виших женских школа 6* са 21 класном учитељицом, 1 испитаним предавачем, 4 предавача, 22 класне учитељице језика и вештина, 12 помоћница, 2 учитеља и 5 хонорарних наставника, *Државна Трговачка Школа* са 3 професора, 1 учитељем и 7 хонорарних наставника. *Рагарска Школа* са 3 наставника, 2 хонорарна учитеља, 1 економом и 1 баштованом. *Виноделска и Винарска Школа* са 4 наставника, 1 хонорарним учитељем и 4 стручна помоћника, *Ткачка Школа* са 1 учитељем, 2 учитељице, 1 економом, 2 мајстора и 1 магационаром, *Земљомерска Школа* са 11 хонорарних наставника. *Занатлијска Школа* при Управи војно-техничких завода са 1 сталним и 5 хонорарних учитеља и 2 хонорарна наставничка помоћника. *Основних школа 855* са 1823 учитеља и учитељица. „Наставник.“

РАЗНО.

Храм Св. Саве у Београду. У једном крају у Београду, на Савинцу, неколико честитих, родољубивих и побожних грађана дошло је на мисао, да се у њиховом крају, где су запаљене мошти св. Саве, подигне црква, која ће бити посвећена Св. Симеону Мироточивоме (Стефану Немањи) првome краљу српском, који је први све српске земље ујединио и свету веру православну са својим сином св. Савом у српском народу учврстио. Темелј овој грађевини положен је и освећен је свечано од Њ. високопреосвештенства митрополита све Србије господина Михаила. Нека Господ Бог ниспошље милостиво своју помоћ и нека унапреди ово дело!

Стогодишњица. 1. (13). мај о. г. прослављен је свечано у славенском свету, јер се на тај дан навршило равних сто година од дана рођења великога Славенина *Павла Јосифа Шифарика*, који је 1. (13). маја 1795. г. рођен у селу Кобелареву у Горњој Угарској. Матица Српска одавајући почаст сени свога великога човека, који је врло много за српску књигу учинио, држала је јавну седницу књижевног одељења свога, у којој је у част покојникову, професор српске карловачке гимназије г. Ђорђе Магарашевић држао говор.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— На Сомборском селишту *Жирковицу* тражи се учитељ или учитељица; плата је 400 ф. и стан у школском здању с вртом. Рок до 1. Јулија о. г.

— Тражи се учитељица у *Српској В. Сент-Миклошу*, плата је 300 фор. и 60 фор. за повторну школу; 36 фор. за школску послугу, 6 фор. за писаћи прибор; огрев за себе и за школу, слободан стан с баштом. Рок је до св. Илије.

— У *Осеку* (Славонија) тражи се учитељ на православно-српској основној школи и то за I. и II. разред исте школе. Плата је 600 фор. и слободан стан. Молбенице се имају поднети православној српској црквеној општини најдаље до 13. јуна о. г.

— У *Врчком* (Босна) тражи се учитељ на православно-српској основној школи и то за III. и IV. разред исте школе. Плата је 820 фор. без ичега другог. Учитељ је дужан у цркви појати, ићи на пратњу и суделовати у приређивању светосавске беседе и других општинских забава. Тражи се да

*) Једна је учитељска школа у току ове шк. године затворена.

учитељ буде вешт у ноталном појању, да би могао објавити певачко друштво. Тако се исто устроји, зашто ће имати засебну награду. Молбенице уз приложену сведочбу о политичном владању треба до 1. јула о. г. поднети православној епископј општини у Брчком (Босна).

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

На приказ послани уредништву „Школскога Листа“.

Правила (Канонес) православне цркве с тумачењима. Радња Никодима, Епископа Далматинског. Књига I. Нови Сад 1895. Наклада књижаре А. Пајевића. Ово строго научно, стручно и компендијозно дело, које обухвата 645 страна велике четвртине, посвећено је Свето-Петроградској Духовној Академији, која је писца именовала својим почасним чланом. У предговору се писац осврће на изворе и писце, који су као коментатори црквених правила у грчкој, латинској, немачкој и руској књижевности црквеној, стекли гласа, па наводи: да га је управо та околност што у епископј књижевности никаква така дела нема и подстакла, да напише тумачење црквених канона православних. У књизи је свако правило пропраћено тумачењем, и подељена је на правила православне цркве, на правила св. апостола, правила васељен. сабора, правила помесних сабора, правила св. отаца, о допундбеним правилима, правила I. васељ. никејског, II. васељ. сабора I. цариградског, III. васељ. ефеског, IV. васељ. халкидонског, V. и VI. сабора трулског, VII. васељ. сабора II. никејског — и азбучни преглед. Ово савесно и зналачки израђено дело, које је неоцењена добит по нашу и тако сиромашну црквену књижевност, најтоплије се препоручује свима свештеницима, учитељима и осталим љубитељима православне црквене историје и црквених правила.

Макарија митрополита московскога *православно догматичко богословије.* Први део. По трећем издању превео и дегде допунио протосинђел *Мигрофан Шескић* професор у богословији Карловачкој. у Новом Саду. Српска манастирска штампарија 1895. Цена је 4 круне. — Ова је књига изашла са благословом и дозволом Н. Светости преузвишенога господина Патријарха Српског *Георгија*. Садржине јој је: Увод. Први део. О Богу и опћем одношају његову према свету и човеку. О Богу. О Богу који је један по суштатству. О јединству Божјем. О суштатству Божјем, О Богу, који је тројичан по Лицима. О тројичности Лица у Богу а јединству суштаства. О једнакости и једносушности Божанских Лица. О разлици Божанских Лица по личним Њиховим својствима. О Богу у опћем одношају Његову према свету и човеку. О Богу као Творцу. О створењу Божјем уопће. О главним облицима створења Божјих. А) О духовном свету, а) О добрим духовима или анђелима, б) о злим духовима. Б) О материјалном свету. В) О малом свету, о човеку, а) о постању и природи човечјој, б) о одређењу и првобитном стању човечјем, в) о самовољном паду и о последицама пада човечијега. — О Богу, као промислитељу. О промислу Божјем у опће. О промислу Божјем према главним облицима створења Божјих. А) О духовном свету. Б) О материјалном свету. В) О малом свету, о човеку.

Песталоци у Станицу. Тако се зове *драмско* дело, у коме се верно црта Песталоци за време бављења и рада у Станицу. Оно, што смо читали о бављењу и раду неумрлог Песталоција у Станицу, и чему смо се дивили само у машти, то нам се даје прилика сада, да видимо на позорници. Потписати ће превести то изврсно дело, али ће га издати само онда, ако му се јаве до септембра месеца т. г. 400 (четир стотине) претплатника. Цена је само 35 новч. Књига ће изнети 3½ табака. Претплата се прима до 19. јуна (1. јула по нов.), а ваља је слати потписати у Н. Сад. Јован Јанко Кнежевић.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА